

vzdiga. Čuditi se sicer ni, da nekteri ljudje pojó lamentacijo, ker ne bode v Rebrnicah več tolikanj „firšpanja“ in „trinkelta“; kajti njih razum se še ni toliko razvil, da bi sprevideli, kolika sreča bode nova cesta za ipavsko dolino. Oni ne sprevidijo, kolikim nesrečam, kolikemu trpinčenju žival bodemo po novi cesti v okom prišli. Ne sprevidijo, da se je vsak kupec Rebrnic in zaorehovške ceste bolj kot pekla bal, in da zarad prepičlega popraševanja po blagu nam ni bilo mogoče vinskih pridelkov, kakor prav pod ceno prodajati; vinskega kupca pa je vendar kapljica dosti stala, predno jo je domú spravil. Ker je tedaj cesta že dovršena, nadjamo se Ipavci, da nas boste, dragi Gorenci in drugi naši vinotržci po novi cesti že o letošnji bendimi obiskovati pričeli in skozi celo leto po izvrstno kapljico v prekrasno ipavsko dolino hodili. Vince bo menda dobro; kajti dozdej mu ni še vročina škodovala; zmiraj je še bilo za-nj ugodno vreme. Samo enkrat je nekoliko toča naletala in polju nekoliko škode napravila.

Ker nam je po novi cesti v Rebrnicah, in kadar bode tudi načrt za novo cesto na Trst djanski izpeljan, na vse vetrove trštvo odprto, potrudimo se, dragi Ipavci! da sosebno vinorejo na višo stopnjo povzdignemo. Zagotovljeni bodimo, da se more naša kapljica, ako je umno napravljena, z vsako vnanjo meriti. Pomislite le besede barona Babota, ktere je pri neki priliki Dunajčenom izustil: „to vam je velika sreča, da Ipavci ne umejo še vina tako delati, kakor treba; ako bi oni tako z grozdom ravnali, kakor na pr. na Francozskem, presegalo bi njihovo vino vsa ali bi pa vsaj konkurirati moglo z vsakim.“ Ker je tedaj vinski pridelek naš glavni pridelek, moramo se potruditi, da v tem kmetijskem oddelku več storimo, kakor dozdej. Posnemati moramo v tem tuje narode in videli bodemo, da ne bo naš trud zastonj. Bi li ne bilo dobro, da bi se iz bolj skušenih mož v ipavski dolini posebno društvo ustanovilo, ktero bi vsestransko za povzdigo vinoreje skrbelo? Pa tudi svilo- in sadjoreje se moramo resno poprijeti; obe bi nam gotovo tudi dokaj dohodkov donášali. Sadimo tedaj in sejmo murbova in druga žlahna drevesca. Ovčja reja, ktera je po nekterih soseskah, kjer imajo primerne pašnike za to, popolnoma opuščena, ne bi se imela v nemar puščati; kajti, če pomislimo, dajejo nam ovce mleka, masla, sira, volne, kožo, veliko in dobrega gnoja, ki je glavna reč pri kmetii. Vidite tedaj, v kolik lep denar bi se vse to dalo obrniti? Ne zabimo tedaj te krotke in pohlevne živalice! Ne puščajmo v nemar živinoreje, ako hočemo, da nam ne bodo njive in vinogradi hiralí, namesto se boljšali.

Pot do blagostanja nam je odprta, da le ne zanemarjamo po nji hoditi. Delajmo tedaj, dokler je dan; pomagajmo si, in pomagaj nam bode Bog!

Gospodarska skušnja.

* Jezerske rži — ktero so „Novice“ lani priporočale, sem tudi jez lanske jesen 8 bokalov na poljanskem polji vsejal in 8 mernikov in pol prav čistega zrna pridelal; slama je bila 6 čevljev visoka, klasje po 6 palcev dolgo, mernik rži pa vaga 41 funtov. Če pomislimo, da jo je spomladanski mraz zeló trl in zato zrnje bolj redko bilo, je pač očitno, da jezerska rž tudi po tukajšnji skušnji zasluži hvalo, ki so jo ji „Novice“ dale; zato priporočujem to seme. P. Skalè.

Tako hvalo ji daje tudi g. oskrbnik vrta kmetijske družbe v Ljubljani. Vredništvo.

Dobrovoljni svéti o koléri.

Ker je po več krajih cesarstva se pokazala kolera z nalezljivimi lastnijami, tirja previdnost, se bolj kakor

sicer varovati vsakoršne bolezni, in če se kdo le malo slabega čuti, brez zamude pripravne pomoči se poslužiti.

Pokoj duhá, to je, ne strahú imeti, in zmérno, redno življenje, to je od nekdanj najboljše in naturi najbolj primerna bramba zoper bolezni sploh, in je tudi zoper kolero. Posebno se je varovati prehlajenja in da se želodec ne pokvari; zavoljo tega se je, kar se prehlajenja tiče, v hladnih večerih, nočéh in jutrih ali o slabem vremenu dobro treba oblačiti. Dobro tekne, če trebuh opašes z židano ruto ali flanelo. Na to morajo tisti posebno gledati, kteri so zavoljo opravil bolj od doma in imajo več priložnosti, se prehladiti. Ponoči naj vsakdo v zaprtem poslopji počiva, skozi ktero sapa ne vleče. Nevarno je polegati po travi. Kdor mora zjutraj zgodaj po svojih opravilih iti, naj kaj užije, česar je bil sicer vaje ali kaj drugega primernega, da tešč ne gré od doma. — Jedí in pijače morajo biti dobre, čez méro naj pa tudi dobrih nihče ne uživa. Nezrelo sadje je strup. Kakor slaba hrana že po malem užita škoduje, tako tudi dobra slabo tekne, če je čez méro. Kdor je sicer obilno obedovati vaje in misli, da mu to dobro tekne, bode naj zdaj previden in naj si rajši nekoliko prikrati.

V izberi jedil in pijače naj se vsak po svoji navadi ravná. Nikoli ne mešaj kisle jedí s sladko; mleka ne s kislím zeljem itd.; skrbno opuščaj take jedí, ki želodec napenjajo. Napák je, od navadnega življenja nagloma odstopiti in drugače živeti kakor poprej. Kakor je škodljivo, da kdo take jedí in pijače čez méro uživa, ktere drisko napravljajo, tako bi tudi bilo škodljivo, samo take uživati, ki život bolj zapirajo.

Če voda za pijačo ni prav dobra, in je kdo veliko pije, bo dobro, da jo z vinom nekoliko zmeša; delavci naj nekoliko vinskega jesiha ali pa dobrega žganja v njo kanejo. Kako škodljivo je, ako kdo čez navadno ali nezmérno močna vina ali žganje pije, menda ni treba opominjati.

Ker se bolezen rada v taci krajih vgnjezdi in delj časa ondi ostane, kjer ste nemarnost in nesnaga domá, kjer je zavoljo prebivanja preveč ljudi na enem kupu zrak spriden, kjer se gnjile reči parijo in vlažnost ter smrad delajo, zato je snažnost v vseh rečéh eden najboljših pomočkov, da se zabrani kolera. Čedite tedaj svoja stanovališča, glejte na sekrete in druge mlake, da vam ne zaležejo kolere!

Če kdo kaj nenavadnega v svojem počutji zapazi, kar ga opominja, da utegne bolezen dobiti, naj tega ne zanemarja in naj ne zamuja, dokler zdravnik ne pride, se bolj gorko odeti, manj jesti in piti, pokojin biti in se domačih reči posluževati, da tako bolezni v okom pride. Take domače reči so: meta, melisa, kamilice, kolikor s 5 prsti teh zelišč zagrabiš ali pa kakih 12 kamilčnih glavíc popari s pol maslicem vrele vode v piskricu, pa pokritega daj stati četrť ure, potem ocedi to dišečo vodo in jo toplo popij na enkrat. Če treba, ponavljaj to dvakrat ali trikrat na dan.

Najmanj se pa sme driska v nemar puščati, tudi če ni silna in nikakoršnih težav ne dela. Tudi zdravil brez zdravnikovega sveta zoper njo se ni posluževati.

Lahkovernim ljudém se ponujajo marsiktera zdravila, od kterih pravijo, da človeka varujejo vsakoršne bolezni. Če pameten človek prevdari, da zoper eno in isto bolezen se svetuje deset in še več zdravil, ki so si v svoji lastnosti ravno nasprotna, mora že sam lahko soditi, kako nevarno je, se posluževati taci različnih zdravil, ktera utegnejo pravi strup biti!

Bolezen prav ozdravljati morejo samó zdravniki, kteri bodo zaupanju, ki se jim daje, toliko lože in s toliko večim pridom zadostili, čem preje se pokličejo na pomoč.

Gori smo rekli, da je skrbno paziti na to, da odpravljamo smrad iz sekretov. Kako pa to najlože in najcenejše dosežemo?

Železni (zeleni) vitrijol je tista stvar, s katero se najbolj gotovo in pa najboljši kup dajo razkužiti sekreti, sekretne jame in gnojišča, kjer se nabirajo človeški izmečki, in se zareja kužni hlap za kolero. Ta pomoček obvaruje, da se kolera ne vname, ako se je pa vnela, ubrani, da se zeló razširiti ne more.

Za razkuženje se pa mora železni vitrijol rabiti tako-le: Vzame se en funt in pol železnega vitrijola in se dene v vedro (40 bokalov) čiste vode, ali pa 12 lotov železnega vitrijola v 8 bokalov vode. Potem ko se je železni vitrijol v tej vodi raztajal, je voda zadosti nasitena ter pripravna za namenjeno razkuženje.

S to vodo se polivajo človeški izmečki, blato itd. Namenjeno razkuženje je pa takrat dovršeno, kadar iz teh izmečkov ne puhti več noben smrad.

Da se razkuži en sekret, se potrebuje, po tem ko je več ali manj poln, 4 do 8 bokalov vode, ktera je na gori imenovani način z železnim vitrijolom nasitena. Ta voda se v sekret vliva, in sicer prvi teden vsaki dan enkrat, pozneje pa po trikrat na teden.

Ako se hoče razkužiti kaka večja reč, je treba tudi v primeri več take vode.

Kadar se je kolera pričela, se morajo izmečki bolnikov precej že v posodah polivati s to vodo, da se razkužijo, ker tako najbolj doseže cilj, na ktereга se s to rečjo meri.

Železni vitrijol, ki se potrebuje za razkuženje, se dobi, kolikor ga kdo hoče, v vsaki špecerijski štacuni po nizki ceni, namreč cent po 5 gold. ali pa funt po 5 $\frac{1}{2}$ do 6 krajc.

Šolske stvari.

Šolska sporočila.

14. *Jahresbericht der k. k. Haupt- und Unterrealschule und Lehrerbildungsanstalt in Marburg.*

Ta „Jahresbericht“ se začne s sestavkom: „Der erziehliche Unterricht im engeren Verbande der Schule und des Elternhauses“, ki ga je spisal ravnatelj gosp. Janežič. Kakor se prečudno meša logika na mnogih mestih v tem sestavku, tako čuden je tudi nemški njegov jezik, ki govori od „schriftliche Hausarbeiten“, „Sach- und Sprachfach“, „durch ihre Versäumniss“ itd. itd. Prebravši ta članek smo si mislili: „si tacuisses, philosophus mansisses et magister linguae germanicae!“ Tako pa — žalostna majka Germanija! Še žalostnejša pa majka Slovenija, ko vidi, da sinovi njeni se sučejo na polji ptujem, namesti da bi obdelavali domače, na katerem bi utegnili srečnejši biti. — Kar se tiče ostalega obsežka tega „Jahresberichta“, se mu očitno na obrazu bere silna potreba, da bi zastran šol povsem Slovenskem obveljal predlog odbora deželnega zbora kranjskega: revica slovenščina je na teden povsod z dvema koščicama, i. e. urama odpravljena; ne en predmet se ni učil po slovensko, še kršanski nauk ne; iz vsega gleda imperativ pokojnega nemškega bunda! Ni čuda, da je po takem stroji tudi pisava slovenskih osebnih in krajnih imen taka; gospod ravnatelj sam si vsega svojega imena ne upa pisati slovenski, kakoršno je; kakor g. Lesjak v Idrii, iznašel je tudi on svojo lastno pisavo pol nemško pol pa slovensko ter se piše: Franž Janežič. — Iz šolskih naznanil se kaže, da je imela mariborska glavna, nižerealna in pripravniška šola 12 učiteljev in 474 učencev. — Za učitelje na glavnih šolah sta bila sposobna spoznana dva, za začetne šole pa 8. Za de-

kliške začetne šole ste sprejeli spričalo sposobnosti gospodičina Skribe Vilelmina in Eliz. Harnisch.

15. *Program celjske više gimnazije.*

Ta program ima dva vvodna sestavka; prvi (latinski) obravnava učeno tvarino o Ciceronu, prvaku latinskih pisateljev, drugi (slovenski) pa na kratko, a lepo jasno razpravlja slovenski glagol ozir debla, ktero se ne pregiblje, temveč djanje ali stanje sploh razodeva, in ozir obrazila, po katerem se znani oseba, čas in naklon. Oba sestavka je spisal gosp. M. Žolgar, suplent. — Iz šolskih naznanil pozvedamo, da se je slovenščina na tej gimnaziji učila v 1. in 2. razredu po 3, v ostalih po dve uri; profesorjev je bilo 12 pa 2 suplenta; učencev iz začetka leta 338, konec leta le 305, med temi 230 Slovencev, 72 (?) Nemcev, 1 Oger in 2 Hrvata. Kterim izmed teh da so prišteti Nemško-Slovinci, ktere sta podučevala g. Premru, ravnatelj, in g. M. Žolgar, tega ni moč razvideti iz programa. Naj se v prihodnjem programu tudi to število naznani, ob enem pa tudi pové, kje da bivajo ti bastardi Nemško-Slovinci, da saj vemo, kje iskati tega novega naroda, ktereга še ni omenil ne Šafařík, ne Kandler, pa tudi Kozler ne. Važno bi bilo, ako se pomnoži etnografija svetá!

16. *Classification der Unterreal-Haupt- und Mädchenschule in Cilli.*

O tem suhoparnem imeniku povemo le to, da je njegova pisava sicer boljša od ljubljanske normalke, a prava mešanica je pa vendar-le in nekoliko diši po lesjačici. To nam kažejo priimki: Sima, Globotschnig, Wrišer, Senitza, Weršec. — Niža realka z 2 razredoma je štela 58 učencev, deška glavnica v 4. razr. 358, dekliška pa 241. Nekaj posebnega nam kaže ta klasifikacija, in to je, da s celjsko glavno šolo je sklenjena tudi „Turnschule“ (telovadna učilnica), v kateri je bilo z darili obdarovanih 22 učencev. Darila je dal „Turnverein“ celjski.

Národno-politične stvari.

Angleške misli o avstrijskih zadevah in marsikaj družega.

V Londonu 14. avgusta.

Ne samo zanimivo, temuč tudi vredno in potrebno je paziti na to, kar v sedanjem osodepolnem času nepristranski sosedje o Avstriji mislijo in pišejo. Ker mi je prilika, vsaki dan vse znamenitejše angleške časnike prebirati, naj vam tukaj le objektivno o glavnih mislih in tendencijah njihovih na kratko omenim, mislé, da te morajo vsakemu Avstrijanu zanimive biti.

Zadnjikrat sem omenil, da simpatije angleške so bile v obče za Avstrijo, ker ona ni samo ravnala zmerno, temuč po svojem principu tudi pošteno med tem, ko je pruski „king'smaster“ Bismark (kraljev mojster, kakor ga Londončanje imenujejo) vedno največo perfidijo kazal. Al angleške simpatije za Avstrijo zginele so, kakor so pruske zmage napredovale, in ko je Prusija povsodi zmogla in je namen razglasila, da hoče Nemčijo zediniti, in odstranivši vse kraljičke in kneziče, Nemce združiti v eno močno vlado, ji vse slavo ploska in za velike zmage čestita, Avstrijo pa obžaluje, da se je za staro kopito, za mrtvi frankfurtski bund borila, kteremu je že „de facto“ davno odklenkalo in mu zdaj tudi Nemeč veselo „requiescat in pace“ prepeva.

To omenim samo v obče pojasnilo, vendar glavna stvar mi je druga. Na prvo znamenito vprašanje: Je